

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Quæ sint præcipuæ species, seu divisiones peccati?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

nem, quia per quodlibet peccatum mortale convertitur peccans ad bonam creaturam tanquam ad finem ultimum, & à Deo verè fine ultimo avertitur, in quo Deus ipse summè offenditur, ut docet S. Thomas quaest. 28. de verit. art. 2. his verbis: *Quicumque rem aliquam digniorem indigniori postponit, injuriam ei facit, & tanto amplius, quanto res est dignior. Quicumque autem in re temporali finem sibi constituit, quod facit omnino mortaliter peccans, ex hoc ipso quantum ad affectum suum praeponit creaturam creatori, diligens plus creaturam quam creatorem.*

Ex his intelliges rationem injuriae, & rationem defectus seu mali moralis in peccato, non esse ex aequo distinctas, sed se mutuo includere, & unam non posse perfectè præcindi ab altera: impossibile enim est, quòd concipiatur peccatum ut est defectus moralis, quin etiam concipiatur, ut est transgressio legis divinae, & avertio à Deo ut ultimo fine, subindeque ut contemptus & injuria Dei ut legislatoris & ut ultimi finis.

72. Objicies primò contra istam assertionem: Philosophi morales cognoverunt essentiam peccati, & tamen non cognoverunt esse Dei offensam: nam ut ait D. Thomas hic art. 6. ad 5. *A Theologis consideratur peccatum præcipuè secundum quòd est offensa contra Deum; à Philosopho autem moralis, secundum quòd contrariatur rationi: Ergo non est essentiale peccato quòd sit injuria seu offensa Dei*

73. Respondeo, quòd licet Philosophi morales non considerent peccatum formaliter & explicitè ut est offensa Dei (sub qua ratione illud considerant Theologi) virtualiter tamen & implicitè illud sub ratione offensa contemplatur, quatenus illud inspicunt seu considerant ut contrarium dictamini rectæ rationis, quod (ut supra ostendimus) est lex ipsa naturalis, à Deo & lege aeterna derivata, & mentibus hominum impressa: & propterea D. Thomas non dicit absolute quòd peccatum consideratur tantum à Theologis ut est offensa contra Deum, & à Philosopho morali, ut contrariatur rationi, sed dicit quòd præcipuè sub hac diversa ratione ab ipsis inspicitur; quia certum est quòd sub utraque illa ratione, saltem virtualiter & implicitè, ab utrisque consideratur: nec desuere inter Philosophos, qui formaliter & explicitè cognoverunt peccatum ut erat offensa Dei; & propterea Augustinus lib. 8. de Trinit. cap. 10. & 14. laudat Platonem, eò quòd docuerit, in rebus humanis nihil esse Deo gratius virtute, nihilque odiosius vitio & peccato.

74. Objicies secundò: quicquid est essentiale peccato, provenit illi ab objecto à quo specificatur: Sed ab objecto solum provenit peccato ratio mali, sive defectus moralis; ratio verò injuria seu offensa provenit ei ex ordine ad personam offensam, quæ est distincta ab objecto peccati: Ergo non est essentiale peccato, quòd fit injuria seu offensa Dei.

75. Respondeo concessà Majori, negando Minorem: nam in objecto peccati virtualiter includitur Deus ut legislator, & ut ultimus finis; ut legislator quidem, quia objectum peccati est moraliter malum, ac proinde à divina lege positiva aut naturali prohibitum; ut ultimus finis verò, quia in moralibus objectum aliquod præcipitur, aut prohibetur, in ordine ad Deum ut ultimum finem; unde ratio injuria seu offensa

A contra Deum, ut legislatorem, & ut ultimum finem, virtualiter & implicitè includitur in peccato, quatenus est malum morale, & ab eo nequit perfectè præcindi.

DISPUTATIO II.

De distinctione peccatorum.

Ad quaestionem 72. Divi Thomæ.

Cognita jam peccatorum natura, sequitur ut multiplicem eorum distinctionem, ac differentiam declaremus: *Peritus enim Medicus (inquit Chrysológus) qui plenam agrum desiderat conferre medicinam, impietatis profundos patet recessus; operos peccatorum nudat morbos; impietatis offentat secretum virus vitiorum naturas originis delictorum, radices criminum, mirabili ratione depromit. Sic agras mortalium mentes, moderatone piâ, pro arate, pro sexu, pro tempore, pro vitibus, ad salutem perpetem divinâ curatione perducit.*

ARTICULUS PRIMUS

Quæ sint præcipua species, seu divisiones peccati?

Licet peccato nulla sit forma, nullaque species, varias tamen & infinitas propemodum ei assignant Theologi formas & species, juxta vel objecti, vel principij, vel subiecti, vel circumstantiarum diversitatem: quæ breviter hic exponenda sunt.

Prima & generalis divisio est in peccatum originale, quod derivatur ab Adamo, & per originem seu generationem transfunditur in posterios; & in personale, quod propria voluntate peccantis committitur, & ab alio non derivatur. De quo infra.

Secunda est in peccatum actuale & habituale. Primum est actus malus & difformis regulis morum: secundum verò consistit in quadam macula, quæ in anima relinquitur ex peccato actuale, & in ea remanet, donec per gratiam sanctificationem auferatur. De quo infra cum agemus de effectu peccati.

Tertia in peccatum mortale & veniale: Illud inferit mortem animæ, eam privando gratiâ & charitate, & avertendo ab ultimo fine; illud verò, nec gratiâ, nec charitate privat, sed ejus tantum fervorem diminuit, nec avertit ab ultimo fine, sed ab ejus consecutione retardat; unde veniale dicitur, quia leve est, comparatione alterius, & veniâ maxime dignum. De hac etiam duplici specie fusè infra disseremus.

Quarta in peccatum commissionis & omissionis. Illud consistit in productione alicujus actus mali & difformis regulis morum: illud est carentia seu privatio alicujus actus debiti & lege præcepti. Primum pugnat cum præcepto negativo, ponens actum qui jubetur non poni: secundum cum affirmativo, negligens actum qui præcipitur. Unde Augustinus lib. de perfect. justit. cap. 3. *Duobus modis constat esse peccatum, si aut sicut illa que prohibentur, aut illa non sunt.*

fiunt que iubentur. Circa utrumque hoc genus peccati plures & graves occurrunt difficultates, disputatione sequenti discutienda.

Quinta est in peccata carnalia, & spiritalia; à quibus abstinendum esse monet Apostolus 2. ad Corinth. 2. dum ait: *Emundemus nos ab omni inquinamento corporis & spiritus*, id est ab omnibus peccatis, tam carnalibus, quam spiritalibus. Illa sunt quæ perficiuntur in delectatione carnali, ut gula, & luxuria, quæ in delectatione ciborum & venereorum consummantur: ista quæ perficiuntur in delectatione spiritali, ut superbia, invidia, & similia; quæ in sola apprehensione alicuius rei concupitur, vel ad votum habitæ consummantur. Prima plus habet de conversione quam de averseione; secunda e contra plus de averseione quam de conversione: unde ista quoad culpam sunt graviora; illa quoad adhesionem majora; sive, ut ait Gregorius, *Peccata carnalia minoris sunt culpe, & majoris infamie*: & ideo homines, qui in peccato non tam Dei offensam quam propriam ignominiam verentur; magis de his quam de illis verecundari solent. Cujus rationem assignat D. Thomas hic quæst. 73. art. 5. in in resp. ad 3. Quia peccata carnalia magis subterfugunt rationem & discursum, eò quod sint circa delectationes tactus & gustus, quæ communes sunt nobis & brutis. Unde quodammodo per ista peccata homo brutalis efficitur, & in brutum quodammodo transformatur; sicut per superbiam, & invidiam, aliaque peccata spiritalia, diabolo assimilatur, & Dæmon per malitiam aliquo modo efficitur.

Sexta divisio est in peccata; quæ in Deum; proximum, & seipsum perpetrantur; quam egregie exponit D. Thomas hic art. 4. ubi sic dicitur: *Peccatum est actus inordinatus: triplex autem ordo in homine debet esse; unus quidem secundum comparationem ad regulam rationis; prout scilicet omnes actiones & passionis nostræ debent secundum regulam rationis commensurari; alius autem ordo est per comparationem ad regulam divine legis, per quam homo in omnibus divigi debet. Et si quidem homo naturaliter esset animal solitarium, hic duplex ordo sufficeret: sed quia homo est naturaliter animal politicum & sociale; ideo necesse est quod sit tertius ordo, quo homo ordinatur ad alios homines, quibus convivere debet.* Quando ergo homo à primò ordine deficit, & detrahit Deo amorem vel reverentiam debitam, dicitur peccare in Deum, ut sacrilegius, hæreticus; blasphemus. Quando deviat à secundo ordine & passionibus suis, ratione non regulat, peccat in seipsum, ut avarus, gulosus, luxuriosus. Quando vero à tertio ordine recedit, nec servat proximo jus debitum, vel offendit humanam societatem, cui naturaliter alligatur, tunc dicitur peccare in proximum, ut fur, homicida, adulter &c. De hac divisione videndus est D. Bernardus serm. 1. in festo Apostolorum Petri & Pauli.

Septima divisio est in peccata cordis, oris, & operis, quæ potius est divisio in diversos gradus ejusdem peccati, quam in diversa peccata: iracundus enim v.g. ex hoc quod appetat vindictam, primò perturbatur in corde, secundo in verba contumeliosa erumpit, & tertio procedit usque ad facta injuriosa. Idem patet in luxuria, & quolibet alio peccato, in quo est primò conceptus cordis, scilicet cogitatio, de-

Tom. II I.

A inde est manifestatio, & locutio, & ultimò completo externa. Vel si mavis cum D. Gregorio alio modo illius gradus distinguere: *Peccatum suggestione concipitur, delectatione lædatur, consummatur consensu: suggestio fit per adversarium, delectatio per carnem, consensus per spiritum.* Aliqui quarum addunt gradum, scilicet consuetudinis, qui per quadriduanum Lazarum designatur, ut ibidem docet Gregorius.

B Octava est in peccata ex infirmitate seu passione, ex ignorantia, & ex malitia. Primi generis sunt quæ oriuntur ex gravi aliqua tentatione & motione appetitus sensitivi, trahentis voluntatem ad consensum: secundi, quæ procedunt ex ignorantia culpabili & vincibili: tertii, quæ plenâ libertate & voluntate committuntur; nullâ passione incitante, & nullâ ignorantia excusante. Prima dicuntur esse contra Personam Patris; cui attribuitur potentia; secunda contra Personam Filii, cui approbatur scientia; tertia contra Personam Spiritus sancti, cui bonitas seu amor ex vi suæ processionis convenit.

Ultima divisio est peccata propria, & aliena: illa sunt quæ ab ipso peccante committuntur; ista quæ licet ab alio committantur, nobis tamen imputantur, & hoc multipliciter, scilicet ratione consilii, præcepti, suasionis, adulationis, protectionis, & propter defectum correctionis. Vel, ut explicat Augustinus, peccata aliena ea sunt, quæ ex aliorum suasionem committimus: propria, quæ nullo instigante aut suadente, motu proprio perpetravimus. Unde expendens verba illa Psalmistæ: *Ab oculis meis munda me, & ab alienis parce servo tuo*, sic ait: *Delicta mea inquirant me; delicta aliena affligunt me; ab his munda me; ab illis parce: tolle mihi ex corde malam cogitationem; repelle malum suavorem: hoc est, ab oculis meis munda me, & ab alienis parce servo tuo.*

ARTICVLVS II.

Utrum distinctio specifica peccatorum ex objectis quæ respiciunt, vel ex præceptis quibus opponuntur, attendi debeat?

N AVARRUS in summa cap. 6. num. 3. & cap. 11. num. 4. & Auctor Instructioi conscientie parte 1. cap. 29. asserunt peccata distinguuntur & multiplicari specie, ad distinctionem & multiplicationem præceptorum; atque ita tot esse in quolibet peccata malitias in confessione detegendas, quot fuerint præcepta quibus tale peccatum prohibetur. Eandem sententiam ex parte tenuisse videtur Durandus in 4. dist. 15. quæst. 5.

E Oppositum communiter docent Theologi cum D. Thoma hic art. 1. asserentes distinctionem specificam peccatorum non ex præceptis quibus opponuntur, sed ex objectis quæ respiciunt, esse sumendam; unde licet aliquis actus per diversa præcepta prohibeatur, & lege divinâ & humanâ, naturali & positivâ vetetur, non induit propterea multiplicem speciem malitiae moralis, sed unam tantum. Pro resolutione huius difficultatis.

12 Diligenter observandum est, distinctionem præceptorum ex duplici capite posse desumi: Primò ex parte principii, aut præcipientis; quâ

A a a

4. Moral. cap. 27.

8

9

in Psal. 17.

11

12